

Briselē, 2022. gada 9. decembrī
(OR. en)

15818/22

CORDROGUE 83
SAN 655
COHOM 154

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Datums:	2022. gada 8. decembris
Saņēmējs:	delegācijas
Iepriekš. dok. Nr.:	15227/22 + ADD 1
Temats:	Padomes secinājumi par cilvēktiesībās balstītu pieeju narkotiku jomas politikā

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par cilvēktiesībās balstītu pieeju narkotiku jomas politikā, kurus Padome (Tieslietas un iekšlietas) apstiprināja 3920. sanāksmē, kas notika 2022. gada 8. decembrī.

Padomes secinājumi par cilvēktiesībās balstītu pieeju

narkotiku jomas politikā

Eiropas Savienības Padome,

ATGĀDINOT, ka ar ES stratēģiju narkotiku jomā tiecas aizsargāt un uzlabot sabiedrības un katra indivīda labklājību, aizsargāt un veicināt sabiedrības veselību, plašai sabiedrībai nodrošināt augsta līmeņa drošību un labbūtību un palielināt veselībpratību ¹, ka tās pamatā ir starptautiskās tiesības, tostarp starptautiskās narkotisko vielu kontroles konvencijas, kas ir starptautiskais tiesiskais regulējums pasaules narkotisko vielu kontroles režīmam, kā arī starptautiskās cilvēktiesības,

ATGĀDINOT, ka ES stratēģijā narkotiku jomā ES ir apņēmusies stiprināt starptautisko sadarbību ar trešām valstīm, reģioniem, starptautiskām un reģionālām organizācijām un daudzpusējā līmenī, īstenot stratēģijas pieeju un mērķus, tostarp attīstības jomā, un palielināt ES kā globāla starpnieka lomu uz cilvēkiem koncentrētas un uz cilvēktiesībām orientētas narkotiku jomas politikas īstenošanā,

ATGĀDINOT, ka ES stratēģijā narkotiku jomā izvirzītais mērķis ir palīdzēt samazināt narkotiku pieprasījumu un narkotiku piedāvājumu un vērsties pret kaitējumu saistībā ar narkotikām, izmantojot uz pierādījumiem balstītu, integrētu, vairākdisciplīnu un līdzsvarotu pieeju, kurā ir integrēta dzimumu līdztiesības perspektīva un perspektīva saistībā ar vienlīdzību veselības jomā ²,

ATGĀDINOT "ANO Ģenerālās asamblejas 2016. gada īpašās sesijas noslēguma dokumentu par narkotisko vielu problēmu pasaulē", kurā ieteikts veicināt visas sabiedrības labklājību, visaptverošā un līdzsvarotā valstu narkotikas jomas politikā nediskriminējoši izstrādājot efektīvas, uz zinātniskiem pierādījumiem balstītas profilakses stratēģijas, kas pielāgotas indivīdu, ģimeņu un kopienu vajadzībām ³;

¹ Mērķis, pamati un pieeja ES stratēģijā narkotiku jomā 2021.–2025. gadam.

² ES stratēģija narkotiku jomā, Ievads, 8. un 2. punkts.

³ *Outcome Document of the 2016 UN General Assembly Special Session on the world drug problem* (ANO Ģenerālās asamblejas 2016. gada īpašās sesijas noslēguma dokuments par narkotisko vielu problēmu pasaulē), *Prevention of drug abuse* (Narkotiku lietošanas profilakse), d) apakšpunkts.

ATGĀDINOT Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes 2018. gada 23. marta Rezolūciju 37/42 ⁴ par ieguldījumu kopīgās apņemšanās īstenošanā, lai efektīvi risinātu un apkarotu narkotiku problēmu pasaulē saistībā ar cilvēktiesībām, rezolūcijā ir atzīts, cik vērtīgi ir visaptveroši un līdzsvaroti politikas pasākumi, tostarp tie, kurus veic, lai sekmētu ilgtspējīgu un pietiekamu iztiku;

ATGĀDINOT, ka cilvēktiesības ir universālas, neatņemamas, nedalāmas, savstarpēji atkarīgas un savstarpēji saistītas, tostarp narkotiku jomas politikas, attīstības palīdzības, veselības aprūpes un krimināltiesību kontekstā.

ATGĀDINOT Padomes secinājumus par alternatīvo attīstību, kuros tiek pausts gandarījums, ka Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm ir vadoša loma alternatīvās attīstības saskaņošanā ar saistītajiem, uz attīstību koncentrētajiem narkotiku jomas politikas pasākumiem, kā arī ar visaptverošām attīstības stratēģijām un nozaru politiku, piemēram, cilvēktiesību veicināšanas un narkotiku jomas politikā; nabadzības mazināšanu; lauku attīstību un pārtikas nodrošinājumu; piekļuvi zemei un tiesībām uz zemi; vides aizsardzību un klimata pārmaiņām; bruņotu konfliktu mierīgu noregulēšanu un drošību; tiesiskuma un labas pārvaldības veicināšanu un dzimumu līdztiesības veicināšanu ⁵,

ATGĀDINOT, ka saskaņotai, efektīvai un iedarbīgai pasākumu īstenošanai būtu gan jānodrošina augsta cilvēku veselības aizsardzības pakāpe, sociālā stabilitāte un drošība, gan jāveicina izpratnes vairošana. Būtu maksimāli jāsamazina jebkādas iespējamās neparedzētas negatīvas sekas, kas saistītas ar rīcības īstenošanu, un būtu jāievēro cilvēktiesības un jāveicina ilgtspējīga attīstība ⁶,

⁴ https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/RES/37/42

⁵ Padomes secinājumi par alternatīvo attīstību. "Virzoties uz jaunu izpratni par alternatīvo attīstību un ar to saistītām uz attīstību koncentrētām narkomānijas apkarošanas politikas intervencēm – ieguldījums 2016. gada ANO ĢA īpašās sesijas un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanā", 14338/18.

⁶ ES stratēģija narkotiku jomā, Ievads, 3. punkts.

UZSVEROT, ka valstis, kas ir ANO Konvencijas par bērna tiesībām puses, ir apņēmušās veikt visus piemērotos pasākumus, tostarp likumdošanas, administratīvos, sociālos un izglītības pasākumus, lai aizsargātu bērnus no narkotiku lietošanas un novērstu bērnu izmantošanu šādu vielu ražošanā un tirdzniecībā ⁷,

ATZĪSTOT, ka ir jāpievēršas stigmatizācijai, kas ir saistīta ar narkotiku lietošanu un ar narkotiku lietošanas radītajiem traucējumiem, īpaši tādēļ, ka šī stigma var nelabvēlīgi ietekmēt narkotiku lietotāju garīgo un fizisko veselību, īpaši to, kuri ir nokļuvuši neaizsargātības un marginalizācijas situācijā, kā arī var darboties kā šķērslis, kas traucē meklēt atbalstu ⁸,

ATZĪSTOT, ka narkotiku parādības daudzšķautņainības dēļ ir vajadzīga visaptveroša pieeja, kurā ir integrēta dzimuma un vecuma perspektīva un ar kuru tiek veicināta gan dzimumu līdztiesība, gan to personu nediskriminēšana, kuras ir nokļuvušas neaizsargātības un marginalizācijas situācijā ⁹,

ATGĀDINOT, ka ir jāuztur un jāuzlabo riska un kaitējuma mazināšanas pakalpojumu pieejamība, sasniedzamība un tvērums, tostarp uz pierādījumiem balstīta paraugprakse, to pamatā, ievērojot valsts tiesību aktus, vajadzētu būt minimālajiem kvalitātes standartiem attiecībā uz narkotiku pieprasījuma samazināšanas ieviešanu pasākumiem ES dalībvalstīs ¹⁰;

ATKĀRTOTI UZSVEROT aprūpes nepārtrauktības principu visā kriminālprocesa laikā un to, cik svarīgi ir, lai personām ar vielu lietošanas traucējumiem piedāvātu plašu, brīvprātīgu un uz pierādījumiem balstītu narkotiku dienestu klāstu, tostarp aprūpi, ārstēšanu, riska un kaitējuma mazināšanu, kuru pamat būtu informēta piekrišana un kurus saskaņā ar valsts tiesību aktiem vadītu veselības aprūpes speciālisti ¹¹;

⁷ ANO Konvencija par bērna tiesībām, 33. pants.

⁸ ES stratēģija narkotiku jomā, 6.4. stratēģiskā prioritāte.

⁹ *UN system common position supporting the implementation of the international drug control policy through effective inter-agency collaboration – Shared principles* (ANO sistēmas kopējā nostāja, ar ko tiek atbalstīta starptautiskās narkotisko vielu kontroles politikas īstenošana, izmantojot efektīvu aģentūru sadarbību – Kopīgi principi).

¹⁰ ES stratēģija narkotiku jomā, 7.1. un 7.2. stratēģiskā prioritāte. Padomes Ieteikums 2003/488/EK (2003. gada 18. jūnijs) par narkotiku atkarības radītā veselības kaitējuma novēršanu un samazināšanu

¹¹ Aprūpes nepārtrauktības princips ir nostiprināts Padomes secinājumos par piespiedsankcijām alternatīvu risinājumu izmantošanu attiecībā uz narkotikas lietojošiem likumpārkāpējiem. vajadzība pēc informētas piekrišanas un veselības aprūpes speciālistu iesaistīšanas ir iekļauta starptautiskajās pamatnostādnēs, kā arī ANO darba grupas patvaļīgas aizturēšanas jautājumos (*WGAD*) ziņojumā par narkotiku jomas politiku,

ATZĪSTOT, ka nelegāla narkotiku tirdzniecība apdraud ES pilsoņu veselību, drošību un dzīves kvalitāti, un ES dalībvalstu legālo tautsaimniecību, stabilitāti un drošību,

ATZĪSTOT arī kopīgās pūles, ko ES dalībvalstis un – saskaņā ar savu kompetenci – Komisija un attiecīgās ES aģentūras pieliek, lai apkarotu nelikumīgu tirdzniecību ar narkotiskajām vielām un ierobežotu nelikumīgu narkotisko vielu tirgus;

UZSVEROT vajadzību novērst ar narkotikām saistītus noziedzīgus nodarījumus, īpaši koncentrējoties uz nepieciešamību novērst vardarbību, kontrabandu, korupciju un cilvēku, īpaši neaizsargātu grupu, ekspluatāciju, vēršoties pret pamatfaktoriem, kuru dēļ tie ir iesaistījušies nelikumīgu narkotisko vielu tirgos;

ATGĀDINOT starptautisko cilvēktiesību principus, tostarp likumības principu un samērīguma principu starp noziedzīgu nodarījumu un sodu;

ATGĀDINOT Padomes Pamatlēmumu 2004/757/TI, ar ko paredz minimuma noteikumus par noziedzīgu darbību pazīmēm un sodiem narkotisko vielu nelikumīgas tirdzniecības jomā,

IZSAKOT NOSODĪJUMU nāvēssodam, nogalināšanai bez tiesas sprieduma un patvaļīgai aizturēšanai, tostarp, ja to dažās pasaules valstīs veic par nodarījumiem, kas saistīti ar narkotikām;

ATZĪSTOT, ka saskaņā ar ANO narkotisko vielu kontroles konvencijām valstis var apsvērt alternatīvus, ar brīvības atņemšanu nesaistītus pasākumus personām, kas apsūdzētas sīkos, nevardarbīgos ar narkotikām saistītos nodarījumos, un saskaņā ar valsts konstitucionālo, juridisko un administratīvo sistēmu attiecībā uz notiesāšanu vai sodīšanu var paredzēt alternatīvas vai papildpasākumus ¹²;

¹² Apvienoto Nāciju Organizācijas 1988. gada Konvencija pret nelegālu narkotisko un psihotropo vielu apriti, 3. panta 4.c punkts;

ATGĀDINOT Padomes 2018. gada secinājumus par piespiedsankcijām alternatīvu risinājumu izmantošanu attiecībā uz narkotikas lietojošiem likumpārkāpējiem, kuros ir uzsvērts, ka dalībvalstīm attiecīgos gadījumos un saskaņā ar savu tiesisko regulējumu jānodrošina un narkotikas lietojošiem likumpārkāpējiem jāpiemēro piespiedsankcijām alternatīvi pasākumi ar mērķi novērst noziedzību, samazināt recidīvismu un veicināt krimināltiesiskās sistēmas efektivitāti un iedarbīgumu, vienlaikus izskatot iespējas samazināt ar veselību saistīto kaitējumu un līdz minimumam samazināt sociālos riskus ¹³,

ATZĪSTOT, ka saskaņā ar Padomes 2018. gada secinājumiem par piespiedsankcijām alternatīvu risinājumu izmantošanu attiecībā uz narkotikas lietojošiem likumpārkāpējiem termins "alternatīvas piespiedsankcijām", ievērojot dalībvalstu tiesību aktus, varētu attiekties arī uz alternatīvām, kas tiek izmantotas narkotikas lietojošiem likumpārkāpējiem piemēroto tradicionālo krimināltiesisko pasākumu vietā vai papildus tiem,

ATZĪMĒJOT arī to, ka dažādu tiesisko regulējumu un vajadzību dēļ alternatīvu pasākumu pieņemšana un īstenošana ES dalībvalstīm būtu jāpielāgo saviem reālajiem apstākļiem un ievērojot valsts, Eiropas un starptautiskās tiesību normas,

ATZINĪGI VĒRTĒJOT darbu, ko Eiropas Komisija pašreiz veic saskaņā ar ES Rīcības plānu narkotiku jomā 2021.–2025. gadam, lai ieteiktu palielināt to pasākumu pieejamību, efektīvu īstenošanu, uzraudzību un izvērtēšanu, kuri narkotikas lietojošiem likumpārkāpējiem saskaņā ar dalībvalstu tiesību aktiem ir paredzēti kā piespiedsankciju alternatīvas,

ATGĀDINOT ANO Ģenerālās asamblejas 2016. gada īpašās sesijas noslēguma dokumentu, kurā mudināts, pienācīgi ņemot vērā valsts, konstitucionālo, tiesisko un administratīvo sistēmu, saskaņā ar trim starptautiskajām narkotisko vielu kontroles konvencijām piemērotos gadījumos izstrādāt un īstenot notiesāšanai vai sodīšanai alternatīvus pasākumus vai papildpasākumus, kā arī sekmēt samērīgus risinājumus ¹⁴,

¹³ Padomes secinājumi par to, kā veicināt piespiedsankcijām alternatīvu risinājumu izmantošanu attiecībā uz narkotikas lietojošiem likumpārkāpējiem. 2018., 5. lpp.

¹⁴ *Outcome Document of the 2016 UN General Assembly Special Session on the world drug problem* (ANO Ģenerālās asamblejas 2016. gada īpašās sesijas noslēguma dokuments par narkotisko vielu problēmu pasaulē), 4. punkta j) un l) apakšpunkts.

ATZĪMĒJOT arī to, ka ANO sistēmas kopējā nostājā par narkotiku jomas politiku ir atzīts, ka ANO narkotisko vielu kontroles konvencijas ļauj valstīm saskaņā ar savām prioritātēm un vajadzībām izstrādāt un īstenot valsts narkotiku jomas politiku, ievērojot kopīgas un dalītas atbildības principu un piemērojamās starptautiskās tiesības ¹⁵,

ATZĪSTOT, ka ir jāsekmē tas un jāmudina uz to, lai pilsoniskā sabiedrība, tostarp nevalstiskās organizācijas, jaunieši, narkotiku lietotāji, atlabstošas personas, ar narkotikām saistītu veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu lietotāji, zinātnieki, akadēmiskās aprindas un citi eksperti aktīvi un jēgpilni piedalītos un iesaistītos narkotiku jomas politikas izstrādē un īstenošanā ¹⁶,

ATZĪSTOT to, ka, izstrādājot un īstenojot narkotiku jomas politiku, ir jāizvairās no jebkādiem interešu konfliktiem un jānodrošina, lai tās neietekmētu nepamatotas komerciālas intereses un lai jebkādi interešu konflikti tiktu novērsti saskaņā ar valstī ieviestajām procedūrām,

ATZĪSTOT, ka dalībvalstu kompetencē ir izstrādāt un pieņemt valsts politiku krimināltiesību jomā un krimināllikumus par tādu nodarījumu un sankciju definīciju, kuri saistīti ar narkotikām, vienlaikus ATGĀDINOT, ka saskaņā ar LESD 168. pantu Eiropas Savienība papildina dalībvalstu rīcību, kas mazina ar narkotikām saistīto kaitējumu veselībai, tostarp informāciju un profilakses pasākumus,

1. AICINA ES dalībvalstis arī turpmāk atbalstīt uz pierādījumiem balstītas politikas un ieviešanas pasākumu izstrādi un īstenošanu, ar kuriem cilvēktiesības tiek izvirzītas narkotiku jomas risinājumu centrā, un vienlaikus apkarot noziedzību un nodrošināt sabiedrības drošumu un drošību, ilgtspējīgu un pietiekamu iztiku un indivīdu, ģimeņu un kopienu veselību visā ES;

¹⁵ *UN system common position supporting the implementation of the international drug control policy through effective inter-agency collaboration* (ANO sistēmas kopējā nostāja, ar ko tiek atbalstīta starptautiskās narkotisko vielu kontroles politikas īstenošana, izmantojot efektīvu aģentūru sadarbību), 2018., 12. lpp. Narkotisko vielu komisijas (NVK) Rezolūcija 62/8.

¹⁶ Izstrādāts, balstoties uz ES Stratēģiju narkotiku jomā 2021.–2025. gadam, uz 7.3. stratēģisko prioritāti.

2. AICINA ES dalībvalstis turpināt veicināt tādu narkotiku jomas politiku, kas atbilst cilvēktiesībām, novērš diskrimināciju un mazina narkotiku lietotāju stigmatizāciju, lai narkotiku lietotājiem nodrošinātu brīvprātīgu piekļuvi pakalpojumiem, tostarp profilaksei, uz pierādījumiem balstītām dzīvesprasmju programmām, riska un kaitējuma mazināšanai, agrīnai atklāšanas un iejaukšanās iespējai, konsultācijām, ārstēšanai, rehabilitācijai, sociālajai reintegrācijai un atvēršanos, kā arī ar narkotikām saistītu blakusslimību ārstēšanai;
3. MUDINA ES dalībvalstis savā narkotiku jomas politikā turpināt sekmēt dzimumam un vecumam piemērotus pasākumus, kas atbilst bērnu un jauniešu, sieviešu un tādu personu īpašajām vajadzībām, kuras ir nokļuvušas marginalizācijas un neaizsargātības situācijās;
4. MUDINA ES dalībvalstis pievērst īpašu uzmanību bērnu tiesību aizsardzībai, tostarp bērnu pasargāšanai no narkotiku lietošanas, un tādas bērnu ekspluatācijas novēršanai, kura notiek nelikumīgā narkotiku ražošanā un tirdzniecībā;
5. MUDINA ES dalībvalstis nodrošināt, lai cilvēkiem krimināltiesiskajā sistēmā, tostarp tiem, uz kuriem attiecas piespiedsankcijas, pamatojoties uz viņu vajadzībām un informētu piekrišanu, būtu brīvprātīga piekļuve nediskriminējošiem un dzimumam un vecumam piemērotiem, uz pierādījumiem balstītiem narkotiku dienestiem;
6. AICINA ES dalībvalstis attiecīgā gadījumā atbalstīt to, lai zinātnieku un ekspertu aprindas, pilsoniskā sabiedrība, tostarp nevalstiskās organizācijas, jaunieši, sievietes un narkotiku lietotāji aktīvi un jēgpilni piedalītos un iesaistītos narkotiku jomas politikā;
7. MUDINA, lai ES dalībvalstis un attiecīgās ES struktūras un aģentūras saskaņā ar savu kompetenci stiprinātu starptautisko sadarbību un integrētu cilvēktiesībās un pierādījumos balstītu un līdzsvarotu pieeju, tostarp attīstības programmās attiecībā uz narkotiku jomas politiku, veicinot pilnīgu atbilstību starptautiskajām cilvēktiesību normām, tostarp vienlīdzības un nediskriminācijas principam;

8. MUDINA ES dalībvalstis, attiecīgās ES struktūras un aģentūras nodrošināt, lai uz attīstību orientēti narkotiku jomas politikas pasākumi, tostarp alternatīva attīstība, atbilstu beznosacījuma, nediskriminācijas un pareizas secības principam, veicinātu dzimumu līdztiesību un lai tiktu nodrošināta līdzatbildība mērķa kopienā vidū;
9. MUDINA, lai ES dalībvalstis un attiecīgās ES struktūras un aģentūras saskaņā ar savu kompetenci stingri iestātos pret nesamērīgu un necilvēcīgu sodu piemērošanu par nodarījumiem, kas saistīti ar narkotikām, piemēram, pret nāvessodu, nogalināšanu bez tiesas sprieduma un patvaļīgu aizturēšanu;
10. MUDINA ES dalībvalstis attiecīgā gadījumā un saskaņā ar saviem valsts tiesību aktiem un saistībā ar ANO narkotisko vielu kontroles konvencijām un ES tiesību aktiem turpināt pētīt uz pierādījumiem balstītu paraugpraksi un inovatīvas pieejas, kas mazina narkotiku lietotāju stigmatizāciju un diskrimināciju;
11. AICINA, lai ES dalībvalstis un Komisija un attiecīgās ES aģentūras saskaņā ar savu kompetenci vāktu informāciju un apmainītos ar informāciju par to, kā narkotiku lietotājus, īpaši tos, kas ir nonākuši marginalizācijas un neaizsargātības situācijās, ietekmē ar narkotikām saistītu krimināltiesisku risinājumu un piespiedsankcijām paredzēto alternatīvu īstenošana;
12. AICINA, lai ES dalībvalstis un attiecīgās ES struktūras un aģentūras saskaņā ar savu kompetenci izplatītu informāciju un apmainītos ar paraugpraksi attiecībā uz to, kā īstenot un izstrādāt cilvēktiesībās balstītu pieeju narkotiku jomas politikā un pieejās, ar ko mazina stigmatizāciju un diskrimināciju, tostarp ar ES ārējām darbībām;
13. AICINA, lai ES dalībvalstis, Komisija un attiecīgās ES aģentūras, izvērtējot narkotiku jomas politiku, attiecīgā gadījumā, saskaņā ar savām attiecīgajām kompetencēm un ņemot vērā pieejamos datus, apsvērtu cilvēktiesību jautājumus.